

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽALOS, ATSIKADUSIOS DĖL VALDŽIOS
INSTITUCIJŲ NETEISĖTŲ VEIKSMŲ, ATLYGINIMO IR ATSTOVAVIMO
VALSTYBEI IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBEI
ĮSTATYMO NR. IX-895 1, 2¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-558

2025 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 16 d. posėdyje priimtą sprendimą (protokolas Nr. SPP-75), Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo Nr. IX-895 1, 2¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-558 (toliau – Įstatymo projektas) tikslui išplėsti Įstatymo 2¹ straipsnio taikymo ribas, įtraukiant laikiną sulaikymą kaip pagrindą gauti žalos atlyginimą ne teismo tvarka, tačiau nepritarti Įstatymo projekte siūlomam teisiniam reguliavimui dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projekte pateikti siūlymai nustatyti fiksuotą kompensacijos už patirtą žalą dydžio atlygį ir atsisakyti reikalavimo pateikti dokumentus, patvirtinančius asmens realiai patirtą žalą, neišskiriant kompensuojamos žalos rūšių, reikštų, kad asmenims, esantiems objektyviai skirtingose situacijose ir patyrusiems skirtingo dydžio ir pobūdžio žalą, žala būtų atlyginama vienodai, o tai neatitinka teisingo nuostolių atlyginimo, lygiateisiškumo ir teisėtų lūkesčių principų, nederą su Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.249 ir 6.250 straipsnių nuostatomis, reglamentuojančiomis turtinės ir neturtinės žalos atlyginimą. Nurodytuose CK straipsniuose nenustatytas minimalus ar maksimalus atlygintinos turtinės ar neturtinės žalos dydis, todėl traktuotina, kad pagal Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo (toliau – Įstatymas) 2¹ straipsnį turi būti atlyginama realiai patirta žala, kuri turėtų būti grindžiama patirtą turtinę žalą įrodančiais dokumentais, o neturtinės žalos dydis turėtų būti apskaičiuojamas *mutatis mutandis* atsižvelgiant į Įstatymo 4 straipsnio 11 dalyje nurodytas aplinkybes. Šiuo klausimu aktuali ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, aiškinanti minėtų CK straipsnių nuostatas. Joje pažymima, kad turtinė žala turi būti reali, įrodyta objektyviais duomenimis ir tai leistų asmeniui išmokėti pagrįstą turtinę žalą (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-200-1120/2024), o neturtinė žala turi būti tinkamai individualizuota, kad būtų galimybė nustatyti teisingą kompensaciją parenkant tokią piniginę satisfakciją, kuri kiek galima teisingiau kompensuotų nukentėjusiojo neturtinėms

vertybėms padarytą žalą (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. balandžio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-85-594/2024, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-89-381/2025).

2. Į Dvidešimtosios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą ketinama perkelti Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2025 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 151 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 7.1.3 papunktyje numatytą teisėkūros priemonę „Nustatyti platesnį žalos kompensavimo ne teismo tvarka instituto taikymą, siekiant užtikrinti efektyvesnę žmogaus teisių apsaugą ir sumažinti teismų krūvį“. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija sistemiškai peržiūrės Įstatymo 2¹, 3 ir 4 straipsniuose nustatytą žalos atlyginimo ne teismo tvarka modelį ir 2027 metų antrąjį pusmetį pateiks svarstyti Įstatymo pakeitimus, kurie iš esmės atlieptų Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodytą tikslą išplėsti žalos atlyginimą ne teismo tvarka apimant daugiau atvejų. Be kita ko, ketinama įvertinti vieną iš Įstatymo projekto siūlymų išplėsti Įstatymo 2¹ straipsnio taikymo ribas, įtraukiant laikiną sulaikymą kaip pagrindą gauti žalos atlyginimą ne teismo tvarka, neišskiriant žalos rūšių (turtinės, neturtinės). Tačiau Įstatymo projekte pasiūlytas teisinis reguliavimas turi būti nustatomas surinkus ir išanalizavus aktualius duomenis (šiuo metu jie nėra susisteminti) ir įvertinus jo poveikį žalos atlyginimo ne teismo tvarka sistemos administravimui ir valstybės finansams.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras